

Dyrevelfærdshjertet: En mærkningsordning for dyrevelfærd

Niveaudelt dyrevelfærdsmærkning kalve- og oksekød

Dyrevelfærdsmærkning for kalve- og oksekød baserer sig på principperne beskrevet i den generelle niveaudelte dyrevelfærdsordning. Hvert niveau er beskrevet ved en række kriterier. For hvert kriterie er beskrevet hvorfor kriteriet forbindes med bedre dyrevelfærd. 'Kalve og oksekød' dækker slagtekalve, ungtyre, kvier og stude af malkerace og krydsninger heraf, samt alle dyregrupper af kødkvægsrace. Kød fra malkekøer og kvier af malkerace er dækket af 'Niveaudelt dyrevelfærdsmærkning for mælk og oksekød fra opdræt og malkekøer fra malkekvægsbesætninger'.

Slagtekalve har slagtealder maks. 12 mdr. (dog Dansk Kalv® maks. 10 mdr.). Ungtyre har slagtealder min. 12 mdr. men maks. 24 mdr. Kvier og stude har slagtealder min. 12. mdr. (Vejledning til producenter af Økologisk kød, 2015; Dansk Kalv® Konceptbeskrivelse, 2012).

Niveau 1: Det gode staldliv

Omfatter slagtekalve og ungtyre. Kriteriekravene svarer til kravene for Dansk Kalv® (jf. Konceptbeskrivelse Dansk Kalv®, 2012). For begge dyregrupper indebærer niveau 1 velfærdskrav ud over gældende lov om hold af malkekvæg og afkom af mælkekvæg, idet der stilles krav, der er omfattet af loven og som gælder for

stalde taget i brug efter 1. juli 2012, men som endnu ikke er implementeret i ældre stalde pga. lange overgangsordninger.

Modtagelse af dyr fra andre besætninger: For dyr, der planlægges at sælges under mærket Det gode staldliv er det kun tilladt at modtage dyr fra andre besætninger, der har samme eller højere mærkeniveau eller som er yngre end 3 måneder, men mindst 7 dage gamle. Dog skal navlen være fuldstændigt afhelet.

Bindestalde: Ikke tilladt

Dyrevelfærd: Opstaldning i bindestald hæmmer kvægets rejse- og lægge-sig adfærd. Køer og ungdyr i bindestald viser flere intentioner til at lægge sig og afbryder lægge-sig-adfærden oftere end tilsvarende dyr i løsdrift, hvilket illustrerer at lægge-sig-bevægelsen er hæmmet af opbinding. Opbindingen begrænser dyrenes mulighed for hudplejeadfærd og bevægelse. Endelig begrænser opbinding dyrenes sociale adfærd.

Afgrænsning i forhold til andre mærker:

Aktuel konventionel produktion: Aktuelt tilladt at anvende bindestald til dyr over 6 mdr. i stalde bygget før 1. juli 2012, men forbudt fra 1. juli 2022

Dansk Kalv®: Opfylder kravet idet opbinding ikke er tilladt

Fuldspaltegulve: Ikke tilladt

Dyrevelfærd: Opstaldning i bokse med fuldspaltegulv hæmmer dyrenes rejse- og lægge-sig adfærd og hæmmer deres mulighed for bevægelse. Belægningsgraden er typisk høj, hvilket medfører reduceret hviletid og et højt aggressionsniveau. Betonspaltegulvet er uegnet som liggeunderlag og gulvets manglende skridsikkerhed hæmmer social adfærd og hudpleje adfærd og kan medføre skader pga. udskridninger under aktivitet.

Afgrænsning i forhold til andre mærker:

Aktuel konventionel produktion: Fuldspaltegulve til ungtyre ikke tilladt i stalde taget i brug efter 1. juli 2012, men tilladt i ældre stalde indtil 2024.

Dansk Kalv®: Opfylder kravet idet fuldspaltegulv ikke tilladt

Totalt staldareal: 4,4 m²/dyr for opdræt 400 - 500 kg vægt

Dette krav omfatter fællesbokse med strøelse i hele boksen. Tilsvarende totalareal i fællesbokse med ustrøet ædeareal er 4,8 m²/dyr ved 400-500 kg vægt. Totalareal for forskellige vægtgrupper fremgår af nedenstående tabel.

Mindstemål for totalareal og liggeareal i forskellige typer af fællesbokse til ungdyr

Vægtklasser	100-200 kg	200-300 kg	300-400 kg	400-500 kg	> 500 kg
Totalareal i bokse m. ustrøet æde-areal, m ² /dyr	2,7	3,4	4,2	4,8	5,4
Liggeareal i bokse m. ustrøet æde-areal, m ² /dyr	2,2	2,7	3,3	3,8	4,3
Totalareal i bokse med dybstrøelse i hele boksen, m ² /dyr	2,6	3,2	3,8	4,4	5,0

Dyrevelfærd: Små pladsforhold medfører et højt aggressionsniveau fordi dyrenes mindste konfliktafstand hyppigt overskrides. Specielt lavt rangerende individer får begrænset deres adgang til foder og vand, samt

mulighed for hvile. En forøgelse af belægningsgraden (flere dyr/pladsenhed) i fællesbokse medfører mere aggression og kortere liggetid. I fællesbokse med ustrøet æde-areal skal størrelsen af det halmstrøede hvileareal være stort nok til at alle dyr kan ligge ned samtidig.

Afgrænsning i forhold til andre mærker:

Aktuel konventionel produktion: Gælder for stalde taget i brug før 1. juli 2012, og i ældre stalde fra 2024.
 Dansk Kalv®: Opfylder kravet

Sengebåsestalde: Kalve over 150 kg kan opstaldes i sengebåse. Min. 0,95 m x 2,15 m for opdræt 400-500 kg vægt. Mindstemål for forskellige vægtklasser af kalve og ungdyr fremgår af tabel nedenfor

Mindstemål på sengebåse til kalve og ungdyr

Vægt	< 150 kg	150 - 200 kg	200 - 300 kg	300 - 400 kg	400 - 500 kg	500-600 kg	> 600 kg
Bredde i Meter	0,55	0,60	0,70	0,85	0,95	1,10	1,20
Længde i meter, hvis mod væg	1,50	1,60	1,70	1,95	2,15	2,40	2,60
Længde i meter, hvis mod anden række eller åbent areal	1,40	1,50	1,60	1,80	2,00	2,25	2,25

Dyrevelfærd: For små sengebåsedimensioner hæmmer den karakteristiske fremadgående bevægelse af hoved og krop under rejse-sig og lægger-sig bevægelsen og hindrer dyrene i at indtage mere komfortable hvilestillinger. For små sengebåsedimensioner reducerer køers liggetid og øger den tid køerne står med kun forbenene i båsen, og de samme virkninger må formodes hos ungdyr. Både lav liggetid og det at stå med kun forbenene i båsen er disponerende faktorer for klovlidelser. Kravet om min. 150 kg begrundes i at opstaldning i fællesbokse med dybstrøelse vurderes at medføre bedre dyrevelfærd generelt, og specielt for kalve (for dyr af stor race svarer 150 kg vægt til en alder på ca. 4 mdr. for tyrekalve og ca. 6 mdr. for kviekalve).

Afgrænsning i forhold til andre mærker:

Aktuel konventionel produktion: Min. 0,95 m x 2,15 m for opdræt 400-500 kg vægt
 For stalde fra før 2010 dog minimum 0,95 m x 2,00 m for opdræt 400-500 kg vægt. For opdræt og kalve afhænger sengebåsedimensionerne af dyrenes vægt (2034). Vedr. sengebåsens længde (2029) afhænger minimumskrav af om sengerækken er placeret mod væg eller mod anden række. Kravet gælder for alle stalde fra 2034 og for stalde taget i brug efter 1. juli 2012, jf. tabel.
 Dansk Kalv®: Opfylder kravet. Kalve over 150 kg kan opstaldes i sengebåse. Min. 0,95 m x 2,15 m for opdræt 400-500 kg vægt

Strøelse: Krav om dybstrøelse, eller strøelse ovenpå måtter og madrasser i sengebåse

Dyrevelfærd: Undersøgelser baseret på køer, kvier og ungtyre viser, at dyrene foretrækker de blødeste underlag, at de ligger længere tid på de blødeste underlag, og at de har lettere ved at rejse og lægge sig på de blødeste underlag. Endvidere medfører dybstrøelse og velstrøede underlag færre haseskader end underlag med ingen eller minimal strøelse. Malkekøer ligger længere tid i sengebåse med dybstrøelse (min. 30 cm) af halm, savsmuld eller sand end i sengebåse med madrasser med minimal strøelse. Ligeledes er der færre haseskader blandt køer i sengebåse med dybstrøelse af halm, savsmuld eller sand end blandt køer i sengebåse med madrasser med minimal strøelse. Hos køer øgedes liggetiden lineært med øget strøelsesmængde fra 2 cm til 15 cm halm, og fra 2 til 9 cm savsmuld, i båse med en kanalsyet madras. Der

findes ingen undersøgelser af virkningen af forskellige strøelsesmængder i båsene baseret på ungvæg, og det er heller ikke undersøgt hvorledes strøelsesbehovet afhænger af kvægets alder og vægt i et større interval. Jo lettere dyret er jo mindre sammentrykker det strøelsen, når det ligger på den. Derfor skal der formentlig en mindre strøelsesmængde til for at opnå samme lag sammentrykt strøelse, efter dyret har ligget i den, jo lettere dyret er.

Afgrænsning i forhold til andre mærker:

Aktuel konventionel produktion: opfylder ikke kravet ('Underlaget skal være blødt, tørt, skridsikkert').
 Dansk Kalv®: Opfylder kravet ('Sand, strøelsesmåtte, tykt strøelseslag, eller bløde gummimåtter (min. 20 mm). Halm- eller savsmuldsstrøelse ovenpå måtter').

Opstaldning kalve 0-8 uger: Ingen krav

Dyrevelfærd: Enkeltopstaldning begrænser kalves mulighed for sociale kontakt og bevægelse. Opstaldning i par eller små grupper reducerer kalvenes frygtsomhed, øger deres social kompetencer og indlæringssevne, og mindsker belastning ved f.eks. fravæning, om-gruppering og menneskelig håndtering. Parvis opstaldning kan praktiseres fra kalvene er få dage gamle, hvis kalvene er jævnaldrende. Dog af hensyn til kalvenes sundhed anbefales parvis eller flokvis opstaldning først fra 4 ugers alder, da der i den første måned opbygges immunitet mod de patogener, der giver diarre, og en generel modning af tarmens modstandsdygtighed.

Selv om social kontakt er godt, er flere kalve ikke bedre. Opstaldning i store grupper giver problemer på grund af konkurrence om ressourcer. Blandt spandfodrede kalve gælder at drikkehastighed og variation i mælkeoptagelse stiger med gruppestørrelsen. Blandt kalve fodrede med mælkeautomater ses flere fortrængninger fra automaten i grupper á 24 kalve end i grupper á 12 kalve med én automat. Gruppestørrelsen har stor betydning for sygdomsforekomsten idet der er en højere risiko for luftvejslidelser og svære tilfælde af diarré i grupper af mælkefodrede kalve på over 8 til 12 kalve. Under hensyntagen til såvel adfærdsmæssige som sundhedsmæssige forhold vil en begrænsning af gruppestørrelsen til maks. 12 kalve, indtil de er 8 uger, forbedre dyrevelfærden. Ved flytning til en specialiseret slagtekalvebesætning udsættes småkalvene for omgruppering og et øget smittetryk, hvilket belaster kalvene socialt og disponerer dem for sygdomme. Små og aldershomogene grupper vil mindske såvel den sociale belastning ved omgruppering såvel som smittetrykket.

Afgrænsning i forhold til andre mærker:

Aktuel konventionel produktion: Kalve under 8 uger må opstaldes enkeltvis. Kalve over 8 uger skal opstaldes parvist eller i grupper. Ingen regler vedr. gruppestørrelse
 Dansk Kalv®: Som aktuel konventionel produktion

Ædepladser: Minimum mål på æde-plads 0,60 m (400-500 kg vægt). Ved ad libitum fodring med fuldfoder eller grovfoder maks. 4 dyr per ædeplads. Ved restriktiv fodring maks. 1 dyr per ædeplads. Ved ad libitum kraftfoderautomat maks. 12 dyr per ædeplads. Mindstemål for bredde af ædeplads i forskellige aldersgrupper findes tabel nedenfor.

Mindstemål på bredde af ædeplads til kalve og ungdyr

Vægt	<100 kg	100-150 kg	150-200 kg	200-300 kg	300-400 kg	400-500 kg	>500 kg
Bredde i meter pr. ædeplads	0,30	0,35	0,40	0,50	0,55	0,60	0,65

Dyrevelværd: Overbelægning af foderbordet medfører reduceret ædetid, øget ædehastighed og flere aggressive bortjagninger. Dette gælder for både ved ad libitum og restriktiv fodring, men virkningen af overbelægning er størst ved restriktiv fodring. Når der er konkurrence om foderbordspladsen er det altid de lavest rangerende dyr, der bortjages og kommer til foderbordet sidst. Begrænset foderbordsplads kan reducere dyrenes optagelse af grovfoder og fuldfoder, og ved begrænset foderbordsplads vil først ankomne dyr sortere i fuldfoderet. Begge kan medføre en risiko for utilstrækkelig grovfoderoptagelse.

Ved produktion af slagtekalve anvendes typisk automater til *ad libitum* tildeling af kraftfoder. Med et stigende antal kalve per kraftfoderautomat ses øget aggression og flere fortrængninger fra automaten. Ligeledes æder kalvene kraftfoderet hurtigere og i færre og større måltider, hvilket øger risikoen for u hensigtsmæssige udsving i vom pH, udvikling af sur vom og leverbylder.

Afgrænsning i forhold til andre mærker:

Aktuel konventionel produktion: krav om 1 plads per dyr ved restriktiv fodring, hvilket gælder for stalde taget i brug før 1. juli 2012, og i ældre stalde fra 2024. Intet krav for ad libitum fodring eller kraftfoderautomat.

Dansk Kalv®: Opfylder kravet

Adgang til vand: Fri adgang til frisk drikkevand uanset alder. Ved anvendelse af drikkekop skal der være 2 uafhængige drikke机场er per boks ved gruppeopstaldning. Antal dyr per drikke机场 og antal dyr per meter drikke机场 i forskellige aldersklasser fremgår af tabel nedenfor.

Legemsvægt fra kg	100	200	300	400
Antal dyr pr. drikke机场 (v. 10 liter pr minut)	10	10	8	8
Antal dyr pr. meter drikke机场 (v. 10 liter pr minut)	20	17	13	12

Dyrevelværd: Fri adgang til frisk drikkevand er en forudsætning for opfyldelse af dyrenes fysiologiske behov. Utilstrækkeligt vandoptag pga. restriktiv tildeling eller konkurrence om vandkilde kan medføre tørst og dehydrering. Tørst motiverer dyret til at drikke, men hvis der ikke er adgang til vand vil motivationen for at drikke overstige den normale tærskelværdi, hvilket er forbundet med risiko for en negativ subjektiv oplevelse af tørst og reduceret dyrevelværd.

Afgrænsning i forhold til andre mærker:

Aktuel konventionel produktion: Kalve over 2 uger og ungdyr skal altid have adgang til frisk drikkevand, men ingen krav til belægning af vandkilde

Dansk Kalv®: Opfylder kravet

Grovfoder: Sikring af et tilstrækkeligt højt grovfoderoptag før og efter fravænning fra mælk Efter fravænning tildeles enten 1) *ad libitum* kraftfoder kombineret med *ad libitum* tildeling af et groft grovfoder så som hø, eller 2) en fuldfoderration med tilstrækkelig struktur og fiberindhold. Ved *ad libitum* forstås fri adgang i 20 timer per døgn. Før fravænning fra mælk vil tildeling af grovfoder *ad libitum* i form af hø sikre tilstrækkelig optagelse.

Dyrevelværd: *Ad libitum* fodring med traditionelt kraftfoder og halm som eneste grovfoder medfører risiko for sur vom og leverbylder. *Ad libitum* optagelsen af hø er ca. dobbelt så stor som halm ved *ad libitum* kraftfoderfodring. Ved *ad libitum* kraftfodertildeling har fri adgang til f.eks. hel grøn hø vist sig at forebygge udvikling af leverbylder. *Ad libitum* fuldfoderblanding med en ikke for høj stivelsesandel, en grov struktur af kraftfoderdelen, og/eller en tilstrækkelig højt grovfoderandel vil forbedre vommiljøet og reducere forekomsten af leverbylder. Fri adgang til majsensilage ved *ad libitum* kraftfodertildeling kan ikke reducere forekomsten af leverbylder, fordi kalvene æder for lidt majsensilage til at sikre rationens totale

strukturindhold. Hvis majsensilagen derimod indgår i en fuldfoderration med tilstrækkelig struktur og fiberindhold, vil det kunne reducere forekomsten af leverbylder

Afgrænsning i forhold til andre mærker:

Aktuel konventionel produktion: Ungdyr skal have adgang til grovfoder i 20 timer i døgnet. Kalve i alderen 2 til 26 uger skal have tørfoder med fordøjelige fibre gradvist stigende fra 200 g til 500 g/dag.

Dansk Kalv®: Fri adgang til foder, der er sammensat ud fra den anerkendte viden om behovene i de forskellige vægtgrupper, dvs. grovfodertildeling som skitseret ovenfor. Obs. anvendelse af madaffald og foder af animalsk oprindelse er ikke tilladt.

Indslusning: Der skal være et modtageafsnit for nyankommne kalve; hvor det sikres at kalve er sunde og raske før indsættelse i bedriften. Anvendelse af sygebokse og altid min. én ledig sygeboks.

Dyrevelfærd: Kalves evne til termoregulering er uudviklet de første uger, hvilket gør dem udsatte under transport. Navlehelingskriteriet vil typisk medføre at kalve under 2 uger ikke er transportegnede. Kalve er mere modtagelig overfor smitte med patogener, der forårsager diarré de første 2 uger.

Gruppestørrelsen ved modtagelsen i en specialiseret slagtekalvebesætning er afgørende for, hvor stort et smittepres de flyttede kalve udsættes for, men lille gruppestørrelse samt sektionering vil mindske smittepreset. Placering af syge kalve i sygebokse, isoleret fra besætningens øvrige kalve, er væsentlig for at reducere smittepres. Sygdom, foderskift og miljøskift kan medføre udsving i kalvens foderoptagelse, hvilket kan medføre ustabile vomforhold og øge risikoen for leverbylder.

Afgrænsning i forhold til andre mærker:

Aktuel konventionel produktion: Ældre stalde opfylder ikke kravet om modtageafsnit før 2022/2024.

Opfylder aktuelt kravet om sygeboks.

Dansk Kalv®: Kalve med *'smitsomme sygdomme, kronisk lungeproblemer og væsentlig bevægelsesforstyrrelser'* skal i sygeboks ellers som aktuel konventionel produktion

Transport: Ingen krav til transporttid.

Dyrevelfærd: Kalve er specielt belastede ved transport. For kalve kan læsning/aflæsning være mere problematisk end for ældre dyr fordi kalve endnu ikke følger hinanden. Man ved at kalve er mere følsomme overfor lange transporter end ældre dyr, og at der kan være problemer ved lange transporter (f. eks. ved eksport) med at de ikke drikker vand i bilen selvom vand er tilgængeligt.

Afgrænsning i forhold til andre mærker:

Konventionel: Ingen specielle krav

Dansk Kalv®: Maks. 8 t og direkte fra gård til slagteri

Dødelighed: Niveau af dødelighed registreres og kan dokumenteres hvis ønsket. Et højt niveau kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: En høj dødelighed skyldes typisk sygdomsproblemer som reducerer kalves velfærd. Kalve over 3 mdr. har normalt en lav dødelighed.

Afgrænsning i forhold til andre mærker:

Konventionel: Dødelighed overvåges løbende i Danmark (sundhedsrådgivningsniveau).

Dansk Kalv®: Sundhedsrådgivningsaftale. Kalvedødelighed skal over 4 kvartaler ligge under 9 % hvor kalve indsættes yngre end gns. alder på 29 dage og under 7,5% hvor kalve indsættes ældre end gns. alder på 29 dage.

Medicinering: Niveau af antibiotikaforbrug registreres og kan dokumenteres hvis ønsket. Et højt niveau kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: Et højt antibiotikaforbrug indikerer at der er et sundhedsproblem i besætningen som kan være et dyrevelfærdsproblem. Et lavt niveau af antibiotika er dog ikke nogen garanti for et tilfredsstillende sundhedsniveau, da det lave niveau kan skyldes underbehandling. Et lavt antibiotikaforbrug bør derfor ses i sammenhæng med dødeligheden. I Danmark overvåges antibiotikaforbruget af myndighederne og hvis niveauet når over et given grænse defineret i ADD (specificeret per dyregruppe) stilles krav om at udarbejde en handlingsplan for at nedbringe niveauet.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer

Konventionel produktion: Kravene specificeres af 'Gul kort' ordningen samt af sundhedsrådgivningsaftale, som er et krav for besætninger med over 200 køer. Typisk har besætninger en modul 2 aftale.

Besætningsejeren må indlede antibiotikabehandling.

Dansk Kalv®: Krav om sundhedsrådgivningsaftale (uanset besætningsstørrelsen) modul 1 eller 2 – Ellers som konventionel produktion.

Klovpleje: Krav om klovslid. Uden adgang til ustrøet areal krav om klovettersyn efter behov

Dyrevelfærd: Der kan for kalve og ungdyr på dybstrøelse opstå klovproblemer som følge af manglende slid på klovene.

Afgrænsning i forhold til andre mærker:

Aktuel konventionel produktion: Ingen krav for dyr under 12 mdr. Klovettersyn på kreaturer over 12 måneder skal ske efter behov, dog mindst to gange årligt. Ungdyr, der har adgang til ustrøede arealer, skal kun efterses efter behov. Klovbehandling og -beskæring skal ske efter behov. Mindst ét årligt klovettersyn skal foretages af en dyrlæge eller klovbeskærer, der ikke er ansvarlig for eller arbejder på bedriften.

Dansk Kalv®: Opfylder kravet.

Opsummering Niveau 1- Det gode staldliv: Kvægstalde, der er opført efter 2012 skal generelt leve op til de regler som er beskrevet som krav i Niveau 1. Men da hovedparten af de aktuelle stalde er bygget før 2012 så giver Niveau 1 markant mere hvile- og ædeplads samt bedre leje til såvel ungtyre som kalve end det loven kræver. Dansk Kalv® lever op til alle Niveau 1 krav.

Det gode staldliv giver i forhold til den typiske standardproduktion:

- Bedre mulighed for bevægelse (forbud imod bindestald og mod fuldspaltegulve, minimumsstaldareal)
- Bedre hvileplads (forbud mod fuldspaltegulve, minimumsstaldareal og dimensionskrav til sengebåse)
- Mere ædeplads (minimumsædeplads per dyr)

Niveau 2: Det gode udeliv

Niveau 2 har krav om at dyrene kommer på græs i sommerhalvåret. Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse (DB) (Specifikation mærkekrav kødkvæg 30. september 2014) lever som udgangspunkt op til alle niveau 2 krav.

Hvis Anbefalet af DB anvendes som udgangspunkt: kræves at avlsdyrene (ko og tyr) er af kødkvægsrace.

Modtagelse af dyr fra andre besætninger: For dyr, der planlægges at sælges under mærket Det gode udeliv er det kun tilladt at modtage dyr fra andre besætninger, som har samme eller højere mærkeniveau. Det er dog tilladt at modtage avlsdyr fra besætninger, der ikke lever op til dette krav.

Bindestalde: Ikke tilladt

Dyrevelfærd: Opstaldning i bindestald hæmmer kvægets rejse- og lægge-sig adfærd. Køer og ungdyr i bindestald viser flere intentioner til at lægge sig og afbryder lægge-sig-adfærden oftere end tilsvarende dyr i løsdrift, hvilket illustrerer at lægge-sig-bevægelsen er hæmmet af opbinding. Opbindingen begrænser dyrenes mulighed for hudplejadfærd og bevægelse. Endelig begrænser opbinding dyrenes sociale adfærd.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Ikke tilladt

Niveau 3: Tilladt dyr over 6 mdr. med krav om jævnlig motion – Forbudt fra 2022.

DK ØKO: som Niveau 3, dog daglig motion og udendørs motion 2 gange/uge

Anbefalet af DB- Mærkekrav kødkvæg: Ikke tilladt

Fuldspaltegulv: Ikke tilladt

Dyrevelfærd: Opstaldning i bokse med fuldspaltegulv hæmmer dyrenes rejse- og lægge-sig adfærd og hæmmer deres mulighed for bevægelse. Belægningsgraden er typisk høj, hvilket medfører reduceret hviletid og et højt aggressionsniveau. Betonspaltegulvet er uegnet som liggeunderlag og gulvets manglende skridsikkerhed hæmmer social adfærd og hudpleje adfærd og kan medføre skader pga. udskridninger under aktivitet.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Opfylder kravet

Niveau 3: Opfylder kravet

DK ØKO: Som Niveau 3

Anbefalet af DB- Mærkekrav kødkvæg: Ikke tilladt

Totalareal: 1,2 m² /100 kg (køer og tyre) 4,4 m²/dyr for kalve/ungdyr 400 - 500 kg vægt.

Dette krav omfatter fællesbokse med strøelse i hele boksen. Kravet for kalve/opdræt er på mellem 3,2 og 5 m² afhængig af dyrets vægt. Totalareal i fællesbokse med ustrøet ædeareal ligger mellem 3,4 og 5,4 m² afhængig af vægt (4,8 m²/dyr ved 400-500 kg vægt).

Dyrevelfærd: Små pladsforhold medfører et højt aggressionsniveau fordi dyrenes mindste konfliktafstand hyppigt overskrides. Specielt lavt rangerende individer får begrænset deres adgang til foder og vand, samt mulighed for hvile. En forøgelse af belægningsgraden (flere dyr/pladsenhed) i fællesbokse medfører mere aggression og kortere liggetid. I fællesbokse med ustrøet æde-areal skal størrelsen af det halmstrøede hvileareal være stort nok til at alle dyr kan ligge ned samtidig.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: opfylder kravet

Niveau 3: 4,00 – 5,00 m² (200-500 kg), herover min. 1m²/100 kg vægt.

DK ØKO: Som Niveau 3

Anbefalet af DB- Mærkekrav kødkvæg: 1,2 m²/100 kg (køer og tyre): 3,0 – 5,5 m² (fravænnede kalve og ungdyr (200-699 kg)).

Sengebåsestalde: Ikke tilladt

Dyrevelfærd: For små sengebåsedimensioner hæmmer den karakteristiske fremadgående bevægelse af hoved og krop under rejse-sig og lægger-sig bevægelsen og hindrer opdrættet i at indtage mere komfortable hvilestillinger. For små sengebåsedimensioner reducerer køers liggetid og øger den tid køerne står med kun forbenene i båsen, og de samme virkninger må formodes hos opdræt. Både lav liggetid og det at stå med kun forbenene i båsen er disponerende faktorer for klovlidelser..

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Sengebåse tilladt for dyr over 150 kg

Niveau 3: Sengebåse tilladt. Krav til dimension for opdræt 400-500 kg: Min. 1,0 m x 2,7 m

DK ØKO: Som Niveau 3.

Anbefalet af DB- Mærkekrav kødkvæg: Ikke tilladt

Strøelse: Krav om dybstrøelse eller velstrøet leje

Dyrevelfærd: Undersøgelser baseret på køer, kvier og ungtyre viser, at dyrene foretrækker de blødeste underlag, at de ligger længere tid på de blødeste underlag, og at de har lettere ved at rejse og lægge sig på de blødeste underlag. Endvidere medfører dybstrøelse og velstrøede underlag færre haseskader end underlag med ingen eller minimal strøelse. Malkekøer ligger længere tid i sengebåse med dybstrøelse (min. 30 cm) af halm, savsmuld eller sand end i sengebåse med madrasser med minimal strøelse. Ligeledes er der færre haseskader blandt køer i sengebåse med dybstrøelse af halm, savsmuld eller sand end blandt køer i sengebåse med madrasser med minimal strøelse. Hos køer øgedes liggetiden lineært med øget strøelsesmængde fra 2 cm til 15 cm halm, og fra 2 til 9 cm savsmuld, i båse med en kanalsyet madras. Der findes ingen undersøgelser af virkningen af forskellige strøelsesmængder i båsene baseret på ungkvæg, og det er heller ikke undersøgt hvorledes strøelsesbehovet afhænger af kvægets alder og vægt i et større interval. Jo lettere dyret er jo mindre sammentrykker det strøelsen, når det ligger på den. Derfor skal der formentlig en mindre strøelsesmængde til for at opnå samme lag sammentrykt strøelse, efter dyret har ligget i den, jo lettere dyret er.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Opfylder kravet

Niveau 3: Krav om dybstrøelse eller min. 5 cm strøelse ovenpå måtter eller madrasser i sengebåse

DK ØKO: Som Niveau 3

Anbefalet af DB- Mærkekrav kødkvæg: Krav om dybstrøelse eller velstrøet leje

Ædeplads: Ved restriktiv fodring 1 ædeplads per dyr. Ved ad libitum fodring er der ikke krav om én ædeplads per dyr.

Dyrevelfærd: Overbelægning af foderbordet medfører reduceret ædetid, øget ædehastighed og flere aggressive bortjagninger. Dette gælder for både ad libitum og restriktiv fodring, men virkningen af overbelægning er størst ved restriktiv fodring. Når der er konkurrence om foderbordspladsen er det altid de lavest rangerende dyr, der bortjages og kommer til foderbordet sidst. Begrænset foderbordsplads kan reducere dyrenes optagelse af grovfoder og fuldfoder, og ved begrænset foderbordsplads vil først ankomne dyr sortere i fuldfoderet. Begge kan være en risiko for tilstrækkelig grovfoder optagelse.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Opfylder kravet

Niveau 3: Ingen specifikation

DK ØKO: Som Niveau 3

Anbefalet af DB- Mærkekrav kødkvæg: Ved restriktiv fodring 1 ædeplads per dyr. Ved fuldfoder –færre pladser per dyr (ikke specificeret)

Adgang til vand indendørs: Der skal til enhver tid være fri adgang til drikkevand for alle dyr. Adgangen til vand skal være i form af vandkopper, vandkar eller lignende. Drikkenipler er ikke tilladt

Dyrevelfærd: Fri adgang til frisk drikkevand er en forudsætning for opfyldelse af dyrenes fysiologiske behov. Utilstrækkeligt vandoptag pga. restriktiv tildeling eller konkurrence om vandkilde kan medføre tørst og dehydrering. Tørst motiverer dyret til at drikke, men hvis der ikke er adgang til vand vil motivationen for at drikke overstige den normale tærskelværdi, hvilket er forbundet med risiko for en negativ subjektiv oplevelse af tørst og reduceret dyrevelfærd.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Opfylder kravet

Niveau 3: Til enhver tid frisk frostfrit vand - Ingen specifikation

DK ØKO: Som Niveau 3

Anbefalet af DB- Mærkekrav kødkvæg: Fri adgang til vand i form af vandkopper, vand kar eller lignende – Drikkenipler ikke tilladt.

Adgang til vand udendørs: Som adgang til vand indendørs

Dyrevelfærd: Græssende dyr bevæger sig over et større areal og placering af vandkilden i forhold til dette er afgørende for at dyrene kan opnå fri adgang til vand, såvel som græs. Generelt drikker dyr mere ad gangen jo længere afstand der er mellem foder- og vandkilde, men skal dyrene gå langt efter vand, vil dette medføre reduceret vand og græsoptagelse. Fri adgang til frisk drikkevand er en forudsætning for opfyldelse af dyrenes fysiologiske behov. Utilstrækkeligt vandoptag pga. restriktiv tildeling eller konkurrence om vandkilde kan medføre tørst og dehydrering. Tørst motiverer dyret til at drikke, men hvis der ikke er adgang til vand vil motivationen for at drikke overstige den normale tærskelværdi, hvilket er forbundet med risiko for en negativ subjektiv oplevelse af tørst og reduceret dyrevelfærd

Grovfoder: Fri adgang til grovfoder året rundt.

Dyrevelfærd: Ad libitum optagelse af grovfoder af en god kvalitet medvirker til normal vomudvikling og god sundhed.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Opfylder kravet – selv om sammenligning til en situation med ad libitum kraftfoderfodring er svær

Niveau 3: Fri adgang/ Min. 60 % af den daglige foderration skal være grovfoder (% af tørstof). Kalve i mælkefodringsperioden skal have fri adgang til grovfoder

DK ØKO: som niveau 3

Anbefalet af DB- Mærkekrav kødkvæg: Dyrene skal have fri adgang til grovfoder året rundt.

Fravænnning fra ko: Adskillelse fra ko og fravænnning må tidligst ske ved 5 måneders alder

Dyrevelfærd: For kalve opfostret af koen medfører adskillelse fra koen og fravænnning fra mælk en større belastning jo tidligere i kalvens liv dette sker. Det pludselige skift til udelukkende fast foder er formentlig større for kalve, der dier køer med høj mælkeydelse. Kalve, der har gået sammen med koen i de første måneder har bedre sociale kompetencer, er mere lærenemme og mindre frygtsomme end kalve der har været enkeltopstaldet.

Afgræsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Ikke relevant

Niveau 3: Opfylder ikke kravet. Krav om ophold ved ko 24 timer, og fravæning fra mælk tidligst ved 3 mdr.

DK ØKO: som Niveau 3

Anbefalet af DB- Mærkekrav kødkvæg: Tidligst ved 5 mdr. alder

Udeareal: Som udgangspunkt skal alle dyr skal have fri adgang til græsarealer i mindst 5½ måneder i sommerperioden (defineret som 1. april - 1. november). Det tillades dog, at man i forbindelse med færdigfødning og sygdom holder kreaturer på stald i sommerperioden - dog maks. 12 uger. Kravet om mindst 5½ måneders afgræsning kan fraviges for kalve født mellem 1. juni og 1. april under forudsætning af, at kalvene har fri adgang til græsarealer så længe som muligt (jf. sommerperiodens varighed) - og mindst 8 uger i alt uanset færdigfødning på stald.

Dyrevelfærd: Fordele ved afgræsning er øget bevægelse og motion, lavere aggressionsniveau end på stald, uhindret udførelse af hvileadfærden, lavere forekomst af halthed som følge af infektiøse klowlidelser, samt bedre konstitution.

Afgræsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Ikke relevant

Niveau 3: Opfylder kravet

DK ØKO: Afgræsning ungtyre min 5,0 mdr. Afgræsning kalve i alderen 4-6 måneder adgang til afgræsning fra den 1. maj til den 1. september, når vejrforholdene og dyrenes fysiske kondition tillader det.

Anbefalet af DB- Mærkekrav kødkvæg: Samme krav

Græsarealer: Krav om min. 500 m²/dyr af ikke-optrådt, ikke-vandlidende, areal.

Dyrevelfærd: Minimum areal skal sikre at dyrene har adgang til tørre arealer.

Afgræsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Ikke relevant

Niveau 3: Ved afgræsning forstås, at dyrene har et optag af frisk, afbidt græs. Min. 1000 m²/ko, men intet min. for ungtyre

DK ØKO: Som Niveau 3

Anbefalet af DB- Mærkekrav kødkvæg: Krav om min. 500 m²/dyr af ikke-optrådt, ikke-vandlidende, areal

Færdigfødning: Færdigfødning på stald maksimalt 12 uger i sommerperioden

Dyrevelfærd: Maksimum kravet til færdigfødning på stald sikrer dyrene en minimumsperiode på græs

Afgræsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Ikke relevant

Niveau 3: Opfylder ikke kravet

DK ØKO: Som Niveau 3

Anbefalet af DB- Mærkekrav kødkvæg: Færdigfødning på stald maks. 12 uger i sommerperioden – halv belægningsgrad

Læ og skygge: Adgang til læskur til udegående dyr om vinteren. Der skal være tørt og strøet leje og plads til at alle dyr kan ligge ned samtidig. Om sommeren adgang til skygge i læskur eller under et levende hegn.

Dyrevelfærd: Adgang til læskur eller bygning beskytter dyr mod vejrlig, dvs. kulde og regn om vinteren og varme om sommeren. Der skal være tørt og strøet leje og plads til at alle dyr kan ligge end samtidig (dette afhænger af dyrenes alder og vægt f.eks. 4,4 m²/dyr for ungtyre 400 - 500 kg vægt).

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Ikke relevant

Niveau 3: Kalve under 6 mdr. skal have mulighed for læ og skygge, fx træer, levende hegn *eller* et skur.

DK ØKO: Som Niveau 3

Anbefalet af DB- Mærkekrav kødkvæg: Adgang til læskur til udegående dyr om vinteren. Der skal være tørt og strøet leje og plads til at alle kan ligge end samtidig. Om sommeren adgang til skygge i læskur eller under et levende hegn.

Transport: Intet krav til transporttid.

Dyrevelfærd: Slagtedyr er belastede under transport og bør køres kortest muligt - til det nærmeste slagteri. Kalve er specielt belastede ved transport. For kalve kan læsning/aflæsning være mere problematisk end de andre kvægtyper fordi de yngste dyr endnu ikke følger hinanden. Man ved at de er mere følsomme overfor lange transporter end ældre dyr, og at der kan være problemer ved lange transporter (f. eks. ved eksport) med at de ikke drikker vand i bilen selvom vand er tilgængeligt.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer

Niveau 1: Ingen krav

Niveau 3: Maks 8 timers transport

Dødelighed: Niveau af dødelighed registreres og kan dokumenteres hvis ønsket. Et højt niveau kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: En høj dødelighed skyldes typisk sygdomsproblemer som reducerer køers og kalves velfærd.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Samme krav.

Niveau 3: Samme krav

Medicinering: To gange normal tilbageholdelsestid på receptpligtig medicin. Niveau af antibiotikaforbrug registreres og kan dokumenteres hvis ønsket. Et højt niveau kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: Et højt antibiotikaforbrug indikerer at der er et sundhedsproblem i besætningen som kan være et dyrevelfærdsproblem. Et lavt niveau af antibiotika er dog ikke nogen garanti for et tilfredsstillende sundhedsniveau da det lave niveau kan skyldes underbehandling. Et lavt antibiotikaforbrug bør derfor ses i sammenhæng med dødeligheden. I Danmark overvåges antibiotikaforbruget af myndighederne og hvis niveauet når over et given grænse defineret i ADD (specificeret per dyregruppe) stilles krav om at udarbejde en handlingsplan for at nedbringe niveauet.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer

Niveau 1: Kravene specificeres af sundhedsrådgivningsaftale, som er et krav for besætninger med over 200 køer. Typisk har besætninger en modul 2 aftale. Besætningsejeren må indlede antibiotikabehandling.

Niveau 3: To gange normal tilbageholdelsestid. maks. 3 behandlinger per år for avlsdyr og en gang i livet for slagtedyr DK ØKO: Som niveau 3. I Danmark krav om at alle behandlinger påbegyndes af dyrlæge.

Anbefalet af DB: To gange normal tilbageholdelsestid.

Opsummering niveau 2- Det gode udeliv:

Det gode udeliv giver i forhold til Det gode staldliv bedre dyrevelfærd ved:

- Adgang til afgræsning for køer og kalve om sommeren
- Senere adskillelse fra ko og senere fravæning fra mælk

Niveau 3: Det økologiske liv

Niveau 3 lever op til EU's krav for økologisk produktion men ikke nødvendigvis danske regler, herunder brancheaftaler. Det skal bemærkes at dette medfører at der ikke er et generelt forbud mod bindestalde.

Modtagelse af dyr fra andre besætninger: Til fornyelse af den naturlige vækst i besætningen, kan der indsættes ikke-økologiske hundyr og handyr til avl. Der må kun indsættes hundyr, der ikke har født, dvs., kvier. Antallet af ikke-økologiske dyr, som må indsættes, beregnes på basis af de seneste 12 måneders antal voksne dyr (årsdyr) i besætningen. Der må maksimalt indsættes 10 pct. per år i besætninger med kvæg

Bindestalde: Tilladt dyr over 6 mdr.

Dyrevelfærd: Opstaldning i bindestald hæmmer kvægets rejse- og lægge-sig adfærd. Køer og ungdyr i bindestald viser flere intentioner til at lægge sig og afbryder lægge-sig-adfærden oftere end tilsvarende dyr i løsdrift, hvilket illustrerer lægge-sig-bevægelsen er hæmmet af opbinding. Opbindingen begrænser dyrenes mulighed for hudplejeadfærd og bevægelse. Endelig begrænser opbinding dyrenes sociale adfærd.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Ikke tilladt

Niveau 2: ikke tilladt

DK ØKO: Tilladt dyr over 6 mdr. med krav om jævnlig motion – Forbudt fra 1. juli 2022.

Fuldspaltegulve: Ikke tilladt

Dyrevelfærd: Opstaldning i bokse med fuldspaltegulv hæmmer dyrenes rejse- og lægge-sig adfærd og hæmmer deres mulighed for bevægelse. Belægningsgraden er typisk høj, hvilket medfører reduceret hviletid og et højt aggressionsniveau. Betonspaltegulvet er uegnet som liggeunderlag og gulvets manglende skridsikkerhed hæmmer social adfærd og hudpleje adfærd pga. udskridninger under aktivitet.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Opfylder kravet

Niveau 2: Opfylder kravet

DK ØKO: Opfylder kravet

Totalareal: 5 m²/dyr for dyr over 350 kg.

Dette krav omfatter fællesbokse med strøelse i hele boksen. Kravet er på mellem 3,2 og 5 m² afhængig af dyrets vægt i intervallet 200-500kg, herover min. 1m²/100 kg vægt (se tabel). Minimum havdelen af total arealet skal være fast gulv.

Vægtklasser	< 100 kg	100-200 kg	200-350 kg	> 350 kg
Totalareal i bokse med dybstrøelse i hele boksen, m ² /dyr	1,5	2,5	4,0	5,0*

*dog minimum 1,0m²/100kg

Dyrevelfærd: Små pladsforhold medfører et højt aggressionsniveau fordi dyrenes mindste konfliktafstand hyppigt overskrides. Specielt lavt rangerende individer får begrænset deres adgang til foder og vand, samt mulighed for hvile. En forøgelse af belægningsgraden (flere dyr/pladsenhed) i fællesbokse medfører mere aggression og kortere liggetid. I fællesbokse med ustrøet æde-areal skal det størrelsen af det halmstrøede hvileareal være stort nok til at alle dyr kan ligge ned samtidig.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: opfylder ikke kravet

Niveau 2: opfylder ikke kravet: 4,4 m²/dyr for ungtyre 400 - 500 kg vægt

DK ØKO: Som Niveau 3

Sengebåsestalde: Både kalve og ungdyr kan opstaldes i sengebåse. Ingen dimensionskrav.

Dyrevelfærd: For små sengebåsedimensioner hæmmer den karakteristiske fremadgående bevægelse af hoved og krop under rejse-sig og lægger-sig bevægelsen og hindrer dyrene i at indtage mere komfortable hvilestillinger. For små sengebåsedimensioner reducerer køers liggetid og øger den tid køerne står med kun forbenene i båsen, og de samme virkninger må formodes hos ungdyr. Både lav liggetid og det at stå med kun forbenene i båsen er disponerende faktorer for klovlidelser. Opstaldning i fællesbokse med dybstrøelse i liggearealet letter rejse/ligge sig adfærden og tillader dyr at indtage mere komfortable liggepositioner.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Sengebåse er tilladt med mindre dimensioner.

Niveau 2: Sengebåse er ikke tilladt.

DK ØKO: Som Niveau 3. Dog med anbefalede minimumsdimensioner som grundlag for kontrol

Strøelse: Dybstrøelse eller strøelse ovenpå beton og måtter. Strøelsen skal sikre et rent og tørt underlag, der former sig efter dyrets krop.

Dyrevelfærd: Undersøgelser baseret på køer, kvier og ungtyre viser, at dyrene foretrækker de blødeste underlag, at de ligger længere tid på de blødeste underlag, og at de har lettere ved at rejse og lægge sig på de blødeste underlag. Endvidere medfører dybstrøelse og velstrøede underlag færre haseskader end underlag med ingen eller minimal strøelse. Hos køer er vist, at dyrene ligger længere tid i sengebåse med dybstrøelse af halm, savsmuld eller sand end i sengebåse med madrasser med minimal strøelse. Ligeledes er der færre haseskader blandt køer i sengebåse med dybstrøelse af halm, savsmuld eller sand end blandt køer i sengebåse med madrasser med minimal strøelse. Hos køer øgedes liggetiden lineært med øget strøelsesmængde fra 2 cm til 15 cm halm, og fra 2 til 9 cm savsmuld, i båse med en kanalsyet madras. Der findes ingen undersøgelser baseret på ungvæg, der har undersøgt virkningen af forskellige strøelsesmængder i båsene, og det er ikke undersøgt hvorledes strøelsesbehovet afhænger af kvægets alder og vægt i et større interval. Jo lettere dyret er, jo mindre sammentrykker det strøelsen, når det ligger på den. Derfor skal der formentlig en mindre strøelsesmængde til for at opnå samme lag sammentrykt strøelse, efter dyret har ligget i den, jo lettere dyret er.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Dybstrøelse (min. 30 cm) eller min. 10 cm strøelse ovenpå måtter eller madrasser i sengebåse

Niveau 2: Ikke relevant

DK-Øko. DK fortolkning er min 5 cm strøelse ovenpå beton og måtter

Opstaldning kalve 0-8 uger: Kalve over 1 uge opstaldes i par eller små grupper

Dyrevelfærd: Enkeltopstaldning begrænser kalves mulighed for social kontakt og bevægelse. Opstaldning i par eller små grupper reducerer kalvenes frygtsomhed, øger deres social kompetencer og indlæringssevne, og mindsker belastning ved f.eks. fravæning fra mælk, om-gruppering og menneskelig håndtering. Parvis opstaldning kan praktiseres fra kalvene er få dage gamle, hvis kalvene er jævnaldrende. Dog af hensyn til kalvenes sundhed anbefales parvis opstaldning indtil 4 ugers alder, da der i den første måned opbygges immunitet mod de patogener, der giver diarre, og en generel modning af tarmens modstanddygtighed.

Selv om social kontakt er godt, er flere kalve ikke bedre. Opstaldning i store grupper giver problemer på grund af konkurrence om ressourcer. Blandt spandfodrede kalve gælder at drikkehastighed og variation i mælkeoptagelse stiger med gruppestørrelsen. Blandt kalve fodrede med mælkeautomater ses flere fortrængninger fra automaten i grupper á 24 kalve end i grupper á 12 kalve med én automat.

Gruppestørrelsen har stor betydning for sygdomsforekomsten idet der er en højere risiko for luftvejslidelser og svære tilfælde af diarré i grupper af mælkefodrede kalve over 8 til 12. Under hensyntagen til såvel adfærdsmæssige som sundhedsmæssige forhold vil en begrænsning af gruppestørrelsen til 12 kalve, indtil de er 8 uger, forbedre dyrevelfærden. Ved flytning til en specialiseret slagtekalvebesætning udsættes småkalvene for omgruppering og et øget smittetryk, hvilket belaster kalvene socialt og disponere dem for sygdomme. Små og aldershomogene grupper vil mindske såvel den sociale belastning ved omgruppering såvel som smittetrykket.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Ingen krav

Niveau 2: ikke relevant

DK ØKO: Som Niveau 3

Ædeplads ved indendørs hold: Alle dyr har let adgang til fodringssteder og drikkevand.

Dyrevelfærd: Overbelægning af foderbordet medfører reduceret ædetid, øget ædehastighed og flere aggressive bortjagninger. Dette gælder for både ad libitum og restriktiv fodring, men virkningen af overbelægning er størst ved restriktiv fodring. Når der er konkurrence om foderbordspladsen er det altid de lavest rangerende dyr, der bortjages og kommer til foderbordet sidst.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Ædeplads ved foderbord ved restriktiv fodring min. 0,60 m (400-500 kg vægt) og min 1

foderplads/dyr; ved ad libitum fodring min. 0,60 m (400-500 kg vægt) og maks. 3 dyr per foderplads.

Ædeplads kraftfoderautomat min. 0,60 m (400-500 kg vægt) og maks. 6 dyr per foderplads ved ad libitum fodring.

DK ØKO: Som Niveau 3

Adgang til vand, indendørs: Alle dyr har til enhver tid let adgang til frisk, frostfrit drikkevand.

Dyrevelfærd: Fri adgang til frisk drikkevand er en forudsætning for opfyldelse af dyrenes fysiologiske behov. Utilstrækkeligt vandoptag pga. restriktiv tildeling eller konkurrence om vandkilde kan medføre tørst og dehydrering. Tørst motiverer dyret til at drikke, men hvis der ikke er adgang til vand vil motivationen for at drikke overstige den normale tærskelværdi, hvilket er forbundet med risiko for en negativ subjektiv oplevelse af tørst og reduceret dyrevelfærd.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Fri adgang til frisk drikkevand uanset alder. Ved anvendelse af drikkekop skal der være 2

uafhængige drikkekopper/ boks ved gruppeopstaldning, dog maks 10 dyr/drikkekop (vgt. <300kg) hhv.

maks. 8 dyr/drikkekop (vgt. > 300 kg). Ved vandkar hhv. 20, 17, 13 og 12 dyr/m drikkekar for maks. vgt. 100, 200, 300 og 400 kg. Min. vandflow til kopper og kar 10 l/min

Niveau 2: Der skal til enhver tid være fri adgang til drikkevand for alle dyr. Adgangen til vand skal være i form af vandkopper, vandkar eller lignende. Drikkenipler er ikke tilladt

DK ØKO: Som Niveau 3

Adgang til vand, udendørs: Alle dyr har til enhver tid let adgang til frisk, frostfrit drikkevand.

Dyrevelfærd: Græssende dyr bevæger sig over et større areal og placering af vandkilden i forhold til dette er afgørende for at dyrene kan opnå fri adgang til vand, såvel som græs. Generelt drikker dyr mere ad gangen jo længere afstand der er mellem foder- og vandkilde, men skal dyrene gå langt efter vand, vil dette medføre reduceret vand og græsoptagelse. Fri adgang til frisk drikkevand er en forudsætning for opfyldelse af dyrenes fysiologiske behov. Utilstrækkeligt vandoptag pga. restriktiv tildeling eller konkurrence om vandkilde kan medføre tørst og dehydrering. Tørst motiverer dyret til at drikke, men hvis der ikke er adgang

til vand vil motivationen for at drikke overstige den normale tærskelværdi, hvilket er forbundet med risiko for en negativ subjektiv oplevelse af tørst og reduceret dyrevelfærd.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Irrelevant

Niveau 2: Der skal til enhver tid være fri adgang til drikkevand for alle dyr. Adgangen til vand skal være i form af vandkopper, vandkar eller lignende. Drikkenipler er ikke tilladt

DK ØKO: Som Niveau 3

Grovfoder: Min. 60 % af den daglige foderration skal være grovfoder (% af tørstof). Kalve i mælkefodringsperioden skal have fri adgang til grovfoder.

Dyrevelfærd: Ad libitum optagelse af grovfoder af en god kvalitet medvirker til normal vomudvikling og god sundhed.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer

Niveau 1: Sikring af et tilstrækkeligt højt grovfoderoptag før og efter fravæning, trods ad libitum kraftfoder

Niveau 2: Dyrene skal have fri adgang til grovfoder året rundt

DK ØKO: Som Niveau 3

Fravæning/adskillelse fra ko: For økologiske kødkvæg er alder for fravæning og adskillelse fra ko tidligst 3 måneder. For stude og slagtekalve i økologiske besætninger er adskillelse fra ko tidligst 24 timer efter fødsel, dog må kalven tidligst fravænes mælk ved 3 måneders alder.

Dyrevelfærd: Tidlig ko-kalv kontakt stimulerer kalven. Positive virkninger af ko-kalv-kontakt på tilvækst, og sundhed er fundet ved kontakt i mere end 4 dage, mens positive virkninger på senere sociale reaktioner er fundet ved kontakt i mere end 14 dage. Når ko og kalv er bundet til hinanden udgør det en belastning at adskille dem, men i hvor høj grad de positive virkninger af tidlig kontakt opvejer denne belastning er ikke dokumenteret.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Ikke opfyldt

Niveau 2: Opfyldt

DK ØKO: Som Niveau 3

Udeareal: Afgræsning sommerhalvåret. Ungtyre min 5,0 mdr. Afgræsning kalve i alderen 4-6 måneder adgang til afgræsning fra den 1. maj til den 1. september, når vejrforholdene og dyrenes fysiske kondition tillader det.

Dyrevelfærd: Fordele ved afgræsning er øget bevægelse og motion, lavere aggressionsniveau end på stald, uhindret udførelse af hvileadfærden, lavere forekomst af halthed som følge af infektiøse klovlidelser, samt bedre konstitution.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Ikke relevant

Niveua2: Opfylder kravet

DK ØKO: Som niveau 3 samt min. 6 lyse timer dagligt

Græsarealer: Ved afgræsning har dyrene et optag af frisk, afbidt græs. Krav om min. 1000 m² per ko, men intet minimum for ungdyr. De græsarealer, som dyrene går på skal være så store, at der altid er græsdækkede arealer, som der ikke er trådt op

Dyrevelfærd: Minimum areal skal sikrer at dyrene har adgang til tørre arealer og frisk græs

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Ikke relevant

Niveau 2: min 500 m²/dyr

DK ØKO: Som Niveau 3

Færdigfødning: I græsningsæsonen kan voksne dyr slutfedes (handyr over 9 måneder, hundyr over 24 måneder der ikke har kælvet, og hundyr, der har kælvet) på stald inden slagtning i en periode, der ikke overstiger 1/5 af dyrets levetid og altid højst 3 måneder. Ved slut-fødning forstås opfødning på stald op til dyret sendes til slagtning.

Dyrevelfærd: Slutfødning på stald med fold eller løbegård giver mindre mulighed for bevægelse og motion end der er ved afgrænsning.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Ikke relevant

Niveau 2: Færdigfødning på stald maks. 12 uger

DK ØKO: Krav om adgang til fold eller løbegård

Læ og skygge: Kalve under 6 måneder skal have mulighed for læ og skygge, f.eks. træer, levende hegn eller et skur.

Dyrevelfærd: Adgang til læskur eller bygning beskytter dyr mod vejrlig, dvs. kulde og regn om vinteren og varme om sommeren, og sikrer adgang til et tørt hvileareal.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Ikke relevant

Niveau 2: Krav om i læskure eller bygning til udegående dyr om vinteren; der skal være tørt strøet leje og plads til at alle kan ligge end samtidig.

DK ØKO: Som Niveau 3

Klovpleje: Intet krav

Dyrevelfærd: Der kan for kalve og ungdyr på dybstrøelse opstå klovproblemer som følge af manglende slid på klovene.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer

Niveau 1: Krav om klovslid

Niveau 2: Ingen krav

DK-Øko: Krav om klovslid

Transport: Maksimalt 8 timers transport. Forbud mod brug af el-stav ved transport (paragraf 6 i lov om hold af kvæg forbyder stødgivende elektriske aggregater)

Dyrevelfærd: Slagtedyr er belastede under transport og bør køres kortest muligt - til det nærmeste slagteri. Kalve er specielt belastede ved transport. For kalve kan læsning/aflæsning være mere problematisk end de andre kvægtypen fordi de yngste dyr endnu ikke følger hinanden. Man ved at de er mere følsomme overfor lange transporter end ældre dyr, og at der kan være problemer ved lange transporter (f. eks. ved eksport) med at de ikke drikker vand i bilen selvom vand er tilgængeligt.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer

Niveau 1 og 2: Ingen krav

Dødelighed: Niveau af dødelighed registreres og kan dokumenteres hvis ønsket. Et højt niveau kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: En høj dødelighed skyldes typisk sygdomsproblemer som reducerer køers og kalves velfærd.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer:

Niveau 1: Samme krav.

Niveau 2: Samme krav

Medicinering: To gange normal tilbageholdelsestid på veterinærmedicin. Maks. 3 behandlinger med antibiotika per år til avlsdyr og 1 behandling hele livet for slagtedyr under 12 måneder.

Dyrevelfærd: Vigtigt at syge dyr håndteres så deres lidelser reduceres /elimineres. Øgede omkostninger ved behandling kan være sundhedsfremmende da det kan stimulere til forebyggelse af behandlingskrævende sygdomme.

Afgrænsning i forhold til andre niveauer

Niveau 1 og 2: Kravene specificeres af sundhedsrådgivningsaftale, som er et krav for besætninger med over 200 køer. Typisk har besætninger en modul 2 aftale. Besætningsejeren må indlede antibiotikabehandling. DK ØKO: I Danmark krav om at alle behandlinger påbegyndes af dyrlæge.

Opsummering niveau 3- Det økologiske liv:

Det økologiske liv giver bedre dyrevelfærd end Det gode udeliv ved:

- Bedre afgræsning (større areal/dyr)
- Et øget incitament til at forebygge behandlingskrævende sygdomme.

Bemærkning kontrol niveau 3:

Niveau 3 svarer til EU-regler for økologisk produktion og kontrolleres under statskontrol. Transportkrav kræves kontrolleret særskilt.